

Printti vai digi – nuorten mediavalinnat ja niiden yhteys lukutaitoon

Kaisa Leino, Pirjo Kulju & Kari Nissinen

PISA 2018 -pääraportin julkistus 11.1.2022

Taustaa

- ✧ Nuorten internetissä käyttämä aika on lisääntynyt merkittävästi
- ✧ Erityisesti painettujen kirjojen ja sanomalehtien lukeminen on vähentynyt
- ✧ Digitekstien ja verkkomaailman pelätään vähentävän pitkien tekstien lukemista ja heikentävän lukutaitoa
- ✧ Kotimaisia tuloksia lukutaidon ja mediavalintojen yhteydestä vähän; kansainväliset tulokset jossain määrin ristiriitaisia
 - Merkittävin lukutaitoa selittävä tekijä on yleinen kiinnostus lukemiseen ja erilaisten tekstien monipuolinen lukeminen; valitun median rooli vähäisempi (mm. PISA 2015)
 - Painetun tekstin lukeminen tuottaa usein parempia tuloksia, mutta ei aina (mm. Mangan ym. 2013, Clinton 2019)
 - Suhtautuminen digitaaliseen teknologiaan väliin tuleva tekijä

Tutkimuskysymykset

- 1) Minkä median (paperisen vai digitaalisen) 15-vuotiaat suomalaisnuoret valitsevat ensisijaisesti lukiessaan kirjoja ja uutisia?
- 2) Millaiset taustatekijät kuvaavat eri medioita käyttäviä ryhmiä?
- 3) Millainen yhteys kirjojen ja uutisten lukemiseen valitulla medially on PISAn lukutaitotuloksiin?

Aineistona Suomen PISA 2018 -data (n = 5 649)

- ✧ PISAn lukutaitopistemäärä
- ✧ Valitut oppilaskyselyn taustakysymykset
 - Kirjojen ja uutisten lukeminen sekä lukuharrastus yleisesti
 - Internetin käyttö vapaa-aikana
 - Sukupuoli, sosioekonominen tausta

Kirjojen lukemiseen valittu media

Taulukko 1. Suomalaisnuorten valitsemat kirjojen lukemisen mediamuodot PISA 2018 -aineistossa

	Kaikki (n=5437)	Tytöt (n=2716)	Pojat (n=2721)
Luen kirjoja harvoin jos koskaan	45 %	34 %	56 %
Luen kirjoja useimmiten paperimuodossa	38 %	49 %	27 %
Luen kirjoja yhtä usein paperimuodossa ja digitaalisilla laitteilla	9 %	10 %	7 %
Luen kirjoja useimmiten digitaalisilla laitteilla	8 %	7 %	10 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %

Uutisten lukemiseen valittu media

Taulukko 2. Suomalaisnuorten valitsemat uutisten lukemisen mediamuodot PISA 2018 -aineistossa

	Kaikki (n=4766)	Tytöt (n=2409)	Pojat (n=2357)
Luen uutisia useimmiten digitaalisilla laitteilla	55 %	54 %	56 %
Luen uutisia yhtä usein paperimuodossa ja digitaalisilla laitteilla	17 %	18 %	16 %
Minä ainoastaan katson tai kuuntelen uutisia (esim. radiosta, televisiosta, podcasteina)	12 %	12 %	12 %
En seuraa lainkaan uutisia	11 %	11 %	12 %
Luen uutisia useimmiten paperimuodossa	5 %	5 %	5 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %

Kirjojen lukeminen ja taustamuuttujat

Taulukko 3. Taustamuuttujia kuvaavia tunnuslukuja ryhmiteltynä kirjojen lukemiseen valitun median mukaan

	Harvoin jos koskaan	Paperimuodossa	Digilaitteilla	Paperimuodossa ja digilaitteilla
Poikien osuus (%)	62	36	60	39
Sosioekonominen asema (ESCS-keskiarvo)	0,14	0,48	0,29	0,45
Kiinnostus lukemiseen (keskiarvo)	-0,97	0,47	-0,33	0,52
Lukee omaksi ilokseen yli tunnin päivässä (%)	3	24	16	40
Käyttää internetiä koulun ulkopuolella tavallisena arkipäivänä yli 4 tuntia päivässä (%)	46	27	48	41

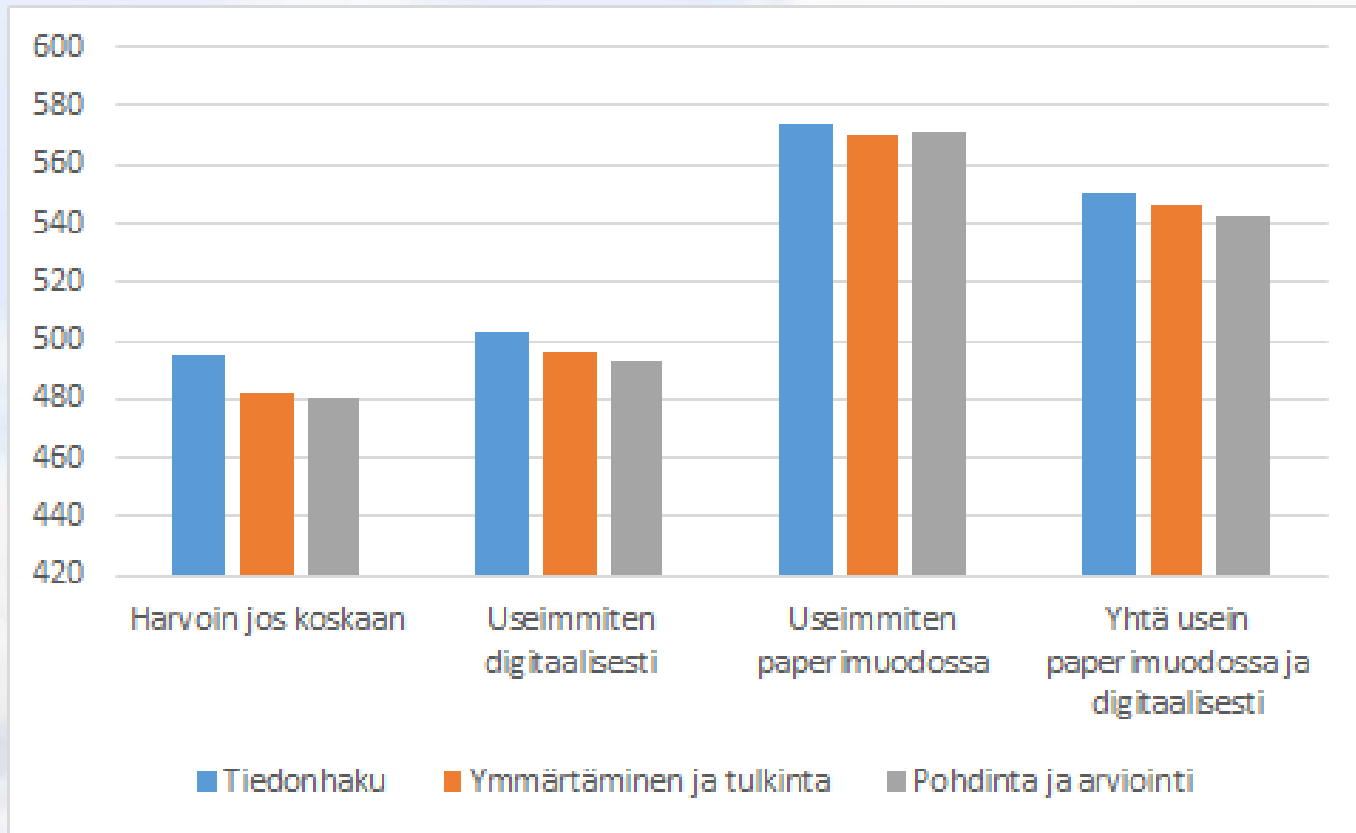
Uutisten lukeminen ja taustamuuttajat

Taulukko 4. Taustamuuttujia kuvaavia tunnuslukuja ryhmiteltyinä uutisten lukemiseen valitun median mukaan

	En seuraa lainkaan	Katson tai kuuntelen uutisia	Digi-laitteilla	Paperimuodossa	Paperimuodossa ja digilaitteilla
Poikien osuus (%)	51	48	50	48	47
Sosioekonominen asema (ESCS-keskiarvo)	0,03	0,21	0,35	0,27	0,46
Kiinnostus lukemiseen (keskiarvo)	-0,58	-0,38	-0,27	0,03	0,14
Lukee sanomalehtiä useita kertoja viikossa (%)	2	5	15	35	34
Lukee verkkouutisia useita kertoja viikossa (%)	16	31	70	38	69
Käyttää internetiä koulun ulkopuolella tavallisena arkipäivänä yli 4 tuntia päivässä (%)	52	41	39	29	30

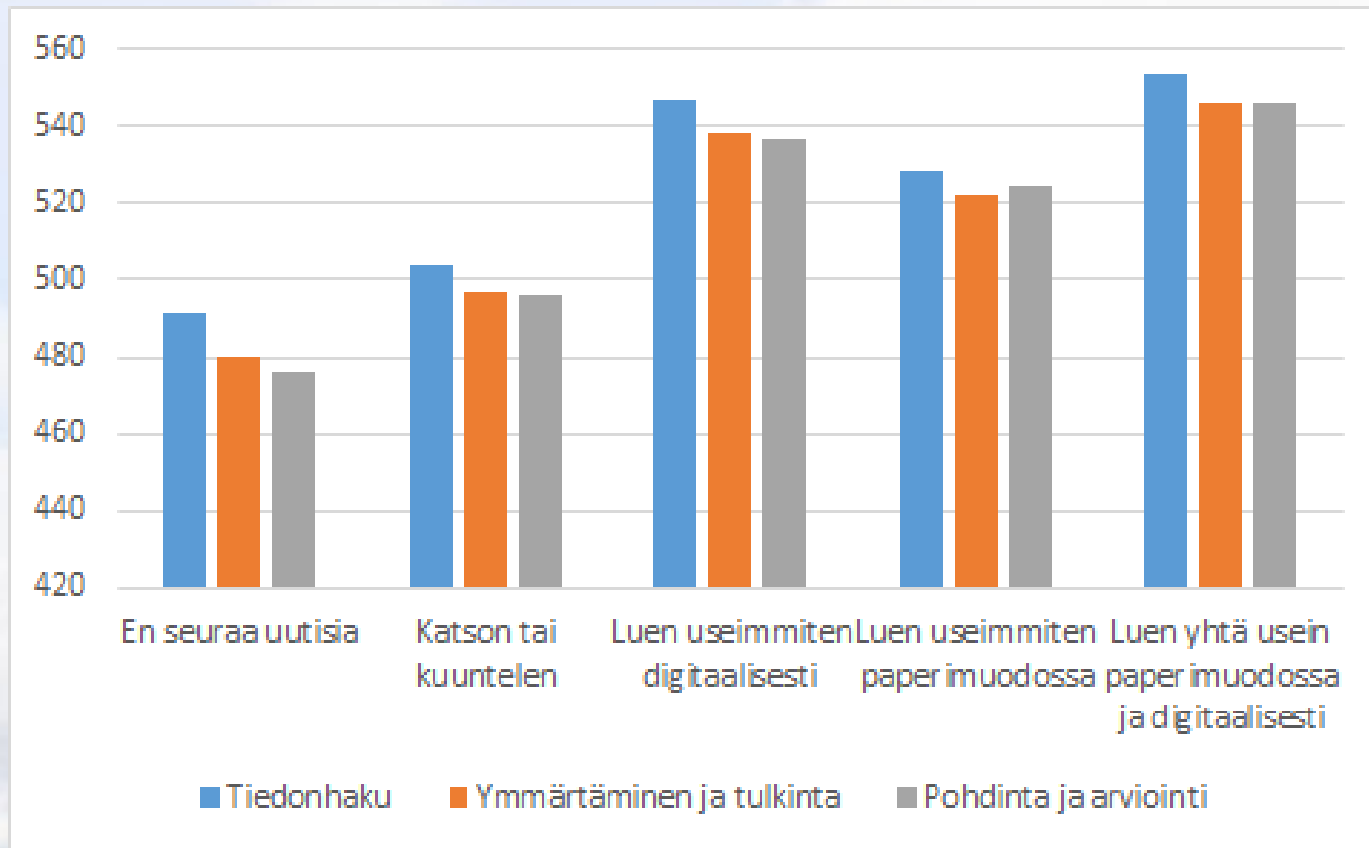
Kirjojen lukeminen ja lukutaitotulokset

Kuvio 1. Lukemisen osa-alueiden keskiarvot ryhmiteltynä kirjojen lukemiseen valitun median mukaan

Uutisten lukeminen ja lukutaitotulokset

Kuvio 2. Lukemisen osa-alueiden keskiarvot ryhmiteltynä uutisten lukemiseen valitun median mukaan

Monimuuttujainen regressioanalyysi

Selitettävänä muuttujina lukemisen osa-alueiden pistemäärät

Selittävinä muuttujina

- Kirjojen ja uutisten lukemisen mediamuodot
- Muut taustamuuttujat:
 - Lukuharrastusta ja -aktiivisuutta mittaavat muuttujat
 - Internetin käyttö vapaa-aikana
 - Sukupuoli, sosioekonominen tausta

Tulokset samanlaisia kaikille lukemisen osa-alueille - seuraavassa esitellään päätulokset [pohdinnalle](#) ja [arvioinnille](#)

Monimuuttujainen regressioanalyysi pohdinnan ja arvioinnin pistemäärälle

Selitysasteet pistemäärän vaihtelulle:

- Kirjojen lukeminen ja sen mediamuoto yksinään: 18 %
- Uutisten lukeminen ja sen mediamuoto yksinään: 21 %
- Muut taustamuuttujat (ilman mediamuotoja): 28 %
- Koko malli: 33 %

Selitysasteet kertovat kirjojen ja uutisten lukemisen (mediamuotojen) korreloinnista keskenään ja taustamuuttujien kanssa!

Kun taustamuuttujat vakioidaan, mediavalinnat selittävät vain 5 % pistemäärän vaihtelusta!

Monimuuttujainen regressioanalyysi pohdinnan ja arvioinnin pistemäärälle

Merkittävimmät ja merkitsevimmät ($p < 0,001$) selittävät muuttujat olivat:

- ✧ Oppilaan sosioekonominen asema ($\beta = 0,21$)
- ✧ Oppilaan kiinnostus lukemiseen ($\beta = 0,20$)
- ✧ Kirjojen lukeminen paperimuodossa ($\beta = 0,18$)
- ✧ Uutisten lukeminen digitaalisesti ($\beta = 0,18$)

- ✧ Uutisten lukeminen yhtä usein paperimuodossa ja digitaalisesti ($\beta = 0,09$)
- ✧ Sukupuoli poika ($\beta = -0,09$)
- ✧ Internetin käyttö yli 4 tuntia päivässä arkisin ($\beta = -0,09$)

Johtopäätöksiä

- ✧ Sosioekonominen asema ja kiinnostus lukemiseen ovat ”perinteisen vahvoja” lukutaitotulosten selittäjiä, mutta:
- ✧ Paperimuotoisten kirjojen lukemisella on vakaa positiivinen yhteys lukutaitotuloksiin (senkin jälkeen kun mm. yleinen kiinnostus lukemiseen on vakioitu)
- ✧ Uutisten lukemisella digitaalisesti on myönteinen yhteys tuloksiin, ja se tulee esiin erityisesti niillä oppilailla, jotka eivät yleisesti ole kiinnostuneita lukemisesta
 - Moni oppilas, joka ei ole muuten aktiivinen lukija, lukee kuitenkin uutisia digimuodossa: tämä voi osittain korvata kirjojen (paperimuotoisen) lukemisen myönteisiä vaikutuksia
 - Oppilaat, jotka lukevat uutisia yhtä usein paperi -ja digimuodossa, lukevat usein kirjoja paperimuodossa => uutisten mediavalinnan vaikutus jää kirjojen lukemisen peittoon

Kiitos!

